

การเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน: ทำความเข้าใจการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทชีวิตจริง

Everyday Learning: Understanding Informal Learning in Real-life Contexts

สงกรานต์ จันทะปัสสา

นิตยปภา จันทะปัสสา

สัญญา เคนาภูมิ

พระเทพเวที (พล ไชยวิชู)

โรงเรียนวัดกลางโกสุม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดมหาสารคาม

โรงเรียนบ้านดอนตูมดอนโด สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Songkran Janthapassa

Nittayapapha Chanthapassa

Sanya Kenaphoom

Phrathepvethi (Phon Chaiwichu)

Wat Klang Kosum School, Office of the Private Education Commission Maha Sarakham Province, Thailand

Ban Don Tum Dondo School, Maha Sarakham Primary Educational Service Area Office 1, Thailand

Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

Foreign Languages Department, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: zumsa_17@hotmail.com, ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

วันที่รับบทความ: 20 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 17 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 19 พฤษภาคม 2567

Received: April 20, 2024; Revised: May 17, 2024; Accepted: May 19, 2024

บทคัดย่อ

การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีรากฐานทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีรากฐานมาจากวาทกรรมเชิงปรัชญาและการศึกษายุคแรก ในอารยธรรมโบราณ เช่น สังคมกรีกและโรมัน การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีอยู่ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญในเส้นทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล และมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาส่วนบุคคล การเติบโตทางอาชีพ และการขัดเกลาทางสังคม การศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทชีวิตจริง ผู้เขียนดำเนินการค้นหาข้อมูลทางวิชาการและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุการศึกษา บทความ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการภายในบริบทในชีวิตจริง จากนั้นทำการสังเคราะห์ผลการวิจัย ระบุประเด็นหลักทั่วไปและวิเคราะห์แบบองค์รวม ผลการศึกษา พบว่า การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย รวมถึงครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน และพื้นที่ดิจิทัล มันถูกกำหนดโดยพลวัตทางสังคม บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม และแรงจูงใจ มีความโดดเด่นด้วยความสามารถในการปรับตัว ความเกี่ยวข้องส่วนบุคคล และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเน้นถึงความจำเป็นของกลยุทธ์ที่ปรับแต่งในเชิงปฏิบัติและนโยบาย การยอมรับแง่มุมที่หลากหลาย

ของการศึกษานอกระบบซึ่งได้รับคำแนะนำจากแนวทางที่พิถีพิถันและความร่วมมือแบบสหวิทยาการ มอบโอกาสในการปรับปรุงวิธีการสอนและกฎระเบียบ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนและส่วนบุคคล โครงการริเริ่มดังกล่าวควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการช่วยเหลือโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ผสมผสานการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเข้ากับการศึกษาอย่างเป็นทางการ และการพยายามโน้มน้าวสำหรับกฎหมายที่รับทราบและให้คุณค่ากับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ

คำสำคัญ: การเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน; การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ; บริบทในชีวิตจริง

Abstract

Informal education has a long history. Its origins can be found in early discussions of philosophy and education. Informal learning was a common practice in ancient societies like the Greek and Roman ones. An individual's journey toward lifetime learning includes a significant amount of informal learning, and is crucial for socialization, professional advancement, and personal development. The purpose of this study was to examine informal learning processes in a practical setting. In order to find studies, articles, and literature about informal learning in real-world settings, the authors searched academic and pertinent resources. Subsequently, the study results were combined. Determine recurring themes and examine them comprehensively. The results found that Informal learning happens in a variety of settings, including the family, community, workplace, and digital spaces. It is shaped by social dynamics, cultural norms, and motivation. It is distinguished by its adaptability, personal relevance, and social interaction. Recognizing the importance of informal learning emphasizes the necessity of customized strategies in practice and policy. Acknowledging the diverse aspects of non-formal education, guided by meticulous approaches and interdisciplinary cooperation, offers opportunities to improve teaching methods and regulations. In order to promote lifelong learning and community and individual empowerment, such initiatives should place a high priority on assisting with informal learning opportunities, incorporating informal learning into formal education, and lobbying for laws that acknowledge and value informal learning.

Keywords: Everyday Learning; Informal Learning; Real-life Contexts

บทนำ

การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีรากฐานทางประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีรากฐานมาจากวาทกรรมเชิงปรัชญาและการศึกษายุคแรก ในอารยธรรมโบราณ เช่น สังคมกรีกและโรมัน การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีอยู่ในชีวิตประจำวัน โดยแต่ละบุคคลได้รับความรู้และทักษะผ่านการฝึกงานและประสบการณ์เชิงปฏิบัติภายในชุมชนของตน (Lave & Wenger, 1991) ในยุคเรอเนซองส์ การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเจริญรุ่งเรืองควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของลัทธิมนุษยนิยม เนื่องจากบุคคลแสวงหาความรู้นอกเหนือจากสถาบันศาสนาและวิชาการแบบดั้งเดิม โดยมีส่วนร่วมในการสำรวจและค้นพบด้วยตนเอง (Grendler, 1989) ยุคแห่งการเข้าถึงความรู้ได้ส่งเสริมอุดมคติการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นความสำคัญของการใช้เหตุผล การสังเกต และการซักถามเชิงประจักษ์ในการทำความเข้าใจโลกธรรมชาติและดำรงอยู่ของมนุษย์ (Dewey, 1916) จนกระทั่งช่วงปลายศตวรรษที่ 20 นักวิชาการจึงเริ่มตรวจสอบและสร้างทฤษฎีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ชัดเจนในสาขาการศึกษาและจิตวิทยา

ในคริสต์ทศวรรษ 1970 และ 1980 นักวิชาการอย่าง Jean Lave และ Etienne Wenger เสนอแนวคิด "ชุมชนแห่งการปฏิบัติ" โดยเน้นถึงลักษณะทางสังคมและที่ตั้งของการเรียนรู้ในบริบทในชีวิตประจำวัน (Lave & Wenger, 1991) งานสำคัญเกี่ยวกับการฝึกงานและการเรียนรู้จากสถานที่ได้ท้าทายแนวคิดดั้งเดิมของการเรียนรู้ในฐานะกระบวนการที่โดดเดี่ยวและเป็นทางการ โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการมีส่วนร่วมจากสิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎหมายในการพัฒนาความเชี่ยวชาญจากรากฐานนี้ นักวิจัยในสาขาการศึกษาผู้ใหญ่ การเรียนรู้ในที่ทำงาน และการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้สำรวจแง่มุมต่างๆ ของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ รวมถึงแรงจูงใจ กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลกระทบต่อแนวปฏิบัติและนโยบายด้านการศึกษา (Marsick & Watkins, 1990; Livingstone, 2001) ปัจจุบัน การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการยังคงเป็นพื้นที่ที่มีการตั้งคำถามอย่างคึกคัก โดยนักวิชาการกำลังตรวจสอบจุดตัดของมันกับเทคโนโลยี วัฒนธรรม โลกาภิวัตน์ และวาระการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ คือ การได้มาซึ่งความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่เกิดขึ้นนอกสถานศึกษาที่เป็นทางการและการสอนที่มีโครงสร้าง ครอบคลุมประสบการณ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่ไม่ได้วางแผนไว้และเกิดขึ้นเองในชีวิตประจำวัน เช่น การสังเกตผู้อื่น การลองผิดลองถูก การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม และการมีส่วนร่วมกับสื่อและเทคโนโลยี การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมักเป็นการชี้นำตนเองและขับเคลื่อนด้วยความสนใจและความต้องการส่วนบุคคล มากกว่าที่จะกำหนดหลักสูตรหรือเป้าหมายการสอน นักวิชาการได้เสนอคำจำกัดความและแนวความคิดที่แตกต่างกันของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยเน้นธรรมชาติตามบริบทและการพึ่งพาประสบการณ์ชีวิตจริง (Smith, 2008; Marsick & Watkins, 1990)

ดังนั้นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีบทบาทสำคัญในเส้นทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล และมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาส่วนบุคคล การเติบโตทางอาชีพ และการขัดเกลาทางสังคม ต่างจากการศึกษาในระบบซึ่งมักถูกจำกัดด้วยเวลา สถานที่ และโครงสร้างของสถาบัน การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นตาม

ธรรมชาติในบริบทและสถานการณ์ที่หลากหลาย ช่วยให้บุคคลได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและความสนใจเฉพาะหน้าอย่างต่อเนื่อง การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ตลอดชีวิตเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ โดยเน้นถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในการกำหนดความสามารถ ทักษะ และอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล (Livingstone, 2001; Eraut, 2004)

อย่างไรก็ตามบทความนี้มุ่งหวังที่จะให้ความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทในชีวิตจริง โดยการตรวจสอบคำจำกัดความ คุณลักษณะ บริบท ปัจจัยที่มีอิทธิพล และนัยต่อการปฏิบัติและนโยบาย สรุปรวมมองทางทฤษฎีและหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อชี้แจงความซับซ้อนของกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการและความสำคัญของกระบวนการเหล่านี้ในสังคมร่วมสมัย ด้วยการสังเคราะห์วรรณกรรมที่มีอยู่และระบุช่องว่างในความรู้ การศึกษานี้พยายามที่จะสนับสนุนการอภิปรายอย่างต่อเนื่องในสาขานั้น และเสนอข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวิจัยในอนาคต การพัฒนานโยบาย และแนวปฏิบัติด้านการศึกษา (Sefton-Green, 2018; Fenwick & Nerland, 2014)

ดังนั้นจากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวมา คณะผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นต้องทำการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทชีวิตจริง ทั้งนี้เพื่อจะได้เห็นภาพบริบทชีวิตแห่งการเรียนรู้จริงซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อยอดทางวิชาการในประเด็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษานี้เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทชีวิตจริง

การทบทวนวรรณกรรม

1. มุมมองเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Theoretical perspectives on informal learning)

มีการเสนอมุมมองทางทฤษฎีที่หลากหลายเพื่อทำความเข้าใจพลวัตของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มีรากฐานมาจากการงานของ Albert Bandura เน้นบทบาทของการสังเกต การเลียนแบบ และการสร้างแบบจำลองในการเรียนรู้จากผู้อื่นภายในบริบททางสังคม (Bandura, 1977) ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าบุคคลได้รับพฤติกรรมและทักษะใหม่ๆ โดยการสังเกตการกระทำและผลลัพธ์ของผู้อื่น และผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การเสริมกำลังและการเรียนรู้แทน นอกจากนี้ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบกำหนดที่ตั้งซึ่งนำเสนอโดย Jean Lave และ Etienne Wenger กล่าวว่า การเรียนรู้มีอยู่ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยธรรมชาติ และเกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แท้จริงภายในชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Lave & Wenger, 1991) ตามมุมมองนี้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการมีส่วนร่วมและการเจรจาต่อรองความหมายภายในบริบทของกิจกรรมและการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริง

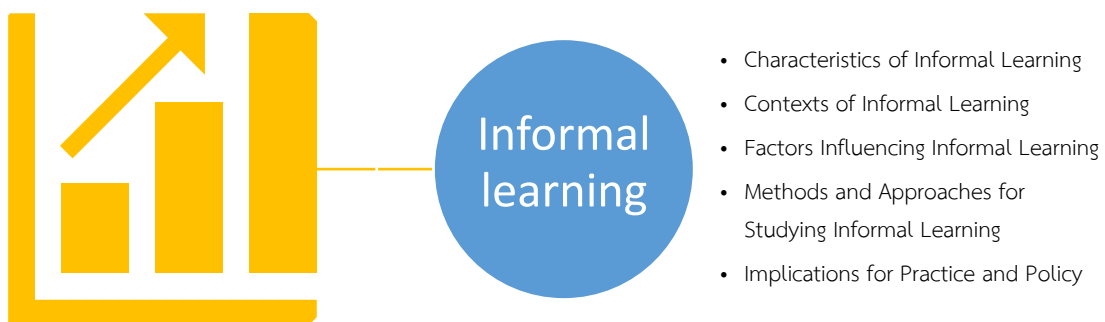
2. แนวคิดและแบบจำลองหลัก (Key concepts and models)

การเรียนรู้จากสถานที่เน้นความสำคัญของบริบท การมีส่วนร่วม และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในกระบวนการเรียนรู้ มันแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ไม่ใช่แค่การได้มาซึ่งความรู้หรือทักษะเชิงนามธรรม แต่เป็นกระบวนการของการซึมซับในการปฏิบัติจริงและชุมชนที่ซึ่งความรู้ตั้งอยู่และความหมายถูกเจรจาผ่านการมีส่วนร่วมทางสังคม (Lave & Wenger, 1991) ในทางกลับกัน ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมมุ่งเน้นไปที่บทบาทของการสังเกต การเลียนแบบ และการเสริมกำลังในการเรียนรู้จากผู้อื่น โดยเน้นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางสังคม เช่น เพื่อน ครอบครัว และสื่อ ในการกำหนดพฤติกรรมและความเชื่อของแต่ละบุคคล (Bandura, 1977) แนวคิดและแบบจำลองหลักเหล่านี้จัดให้มีกรอบการทำงานสำหรับการทำความเข้าใจว่าการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นได้อย่างไรภายในสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และบริบท

3. บทบาทของบริบทในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (The role of context in informal learning)

บริบทมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพลวัตของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ บริบทครอบคลุมปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และสถานการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์และผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ตัวอย่างเช่น การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมของครอบครัวอาจเกี่ยวข้องกับ การสังเกตและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวัน การเล่าเรื่อง และพิธีกรรมร่วมกัน (Rogoff, 1990) ในที่ทำงาน การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมักเกิดขึ้นผ่านการฝึกงาน การให้คำปรึกษาด้านความสัมพันธ์ และประสบการณ์ในการทำงาน (Billett, 2001) บริบทดิจิทัลและออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่ที่สำคัญมากขึ้นสำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยเสนอโอกาสในการแสวงหาข้อมูล การทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วมในชุมชนออนไลน์ (Ito et al., 2009) การทำความเข้าใจบทบาทของบริบทในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการช่วยเพิ่มบริบทและเพิ่มพูนความเข้าใจของเราว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมจริงที่หลากหลายได้อย่างไร

กรอบแนวคิดการศึกษา

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา (สังเคราะห์โดยผู้เขียน)

ระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้เขียนได้ดำเนินการค้นหาอย่างเป็นระบบในฐานข้อมูลทางวิชาการและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุการศึกษา บทความ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการภายในบริบทในชีวิตจริง เกณฑ์การคัดเลือกจะศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ในระบบสถานศึกษาที่เป็นทางการจำนวน 30 เรื่อง หลังจากเลือกวรรณกรรมแล้ว ผู้เขียนจะได้สังเคราะห์ผลโดยระบุประเด็นที่จะนำเสนอตามกรอบแนวคิดการศึกษา โดยกำหนดลำดับการนำเสนอตามความสำคัญของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจแบบองค์รวม

ผลการศึกษา

1. ลักษณะของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Characteristics of Informal Learning)

1.1 ความยืดหยุ่นและความเป็นธรรมชาติ: การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีลักษณะพิเศษคือความยืดหยุ่นและความเป็นธรรมชาติโดยธรรมชาติ ทำให้บุคคลสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตามจังหวะของตนเองและตามความสนใจและความต้องการ (Livingstone, 2001) ต่างจากการศึกษาในระบบซึ่งมักจะเป็นไปตามหลักสูตรและตารางเวลาที่มีโครงสร้าง การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมและบริบทที่หลากหลาย โดยที่โอกาสในการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติจากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ความยืดหยุ่นนี้ช่วยให้บุคคลสามารถแสวงหาโอกาสการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและมีความหมายสำหรับพวกเขา ส่งเสริมความรู้สึกเป็นอิสระและความเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ (Marsick & Watkins, 1990)

1.2 ความเกี่ยวข้องและแรงจูงใจส่วนบุคคล: การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการถูกขับเคลื่อนโดยความเกี่ยวข้องและแรงจูงใจส่วนบุคคล เนื่องจากบุคคลมักมีแนวโน้มที่จะแสวงหาความรู้และทักษะที่มีความหมายและนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนได้โดยธรรมชาติ (Eraut, 2004) ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้จากอดีตใหม่ การแก้ปัญหาเชิงปฏิบัติ หรือการสำรวจความสนใจส่วนตัว บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้เมื่อพวกเขารู้ว่ากิจกรรมเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับเป้าหมายและแรงบันดาลใจของตนเอง แรงจูงใจภายในนี้กระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น การสำรวจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น (Deci & Ryan, 1985)

1.3 ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการทำงานร่วมกัน: ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการทำงานร่วมกันเป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เนื่องจากบุคคลมักจะเรียนรู้จากและร่วมกับผู้อื่นในเครือข่ายทางสังคมและชุมชนของตน (Rogoff, 1990) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และชุมชนออนไลน์ เปิดโอกาสให้แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองผ่านการสนทนา การสังเกต และการทำงานร่วมกัน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมช่วยเพิ่มการเรียนรู้โดยการให้มุมมอง ความคิดเห็น และการสนับสนุนที่หลากหลาย ในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นด้วย (Wenger, 1998)

1.4 การบูรณาการกับกิจกรรมในชีวิตประจำวัน: การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการถูกบูรณาการเข้ากับกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างราบรื่น ทำให้ขอบเขตระหว่างการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตไม่ชัดเจน (Marsick & Watkins, 1990) ต่างจากการศึกษาในระบบซึ่งมักจะแบ่งออกเป็นกรอบเวลาและบริบทที่เฉพาะเจาะจง การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นตลอดทั้งวันและในสภาพแวดล้อมต่างๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่บ้าน ที่ทำงาน และยามว่าง บุคคลเรียนรู้ผ่านประสบการณ์เชิงปฏิบัติ การลองผิดลองถูก และการสังเกตผู้อื่นขณะมีส่วนร่วมในงานและกิจกรรมประจำวัน การบูรณาการการเรียนรู้เข้ากับชีวิตประจำวันทำให้มั่นใจว่ามีความเกี่ยวข้องและการประยุกต์กับสถานการณ์ในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยอำนวยความสะดวกในการถ่ายทอดความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติ (Lave & Wenger, 1991)

2. บริบทของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Contexts of Informal Learning)

2.1 สภาพแวดล้อมของครอบครัว: สภาพแวดล้อมของครอบครัวทำหน้าที่เป็นบริบทที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ได้รับความรู้ ทักษะ และคุณค่าผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ในแต่ละวัน กิจกรรมประจำวัน และประสบการณ์ร่วมกัน (Rogoff, 1990) ภายในครอบครัว การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเกิดขึ้นผ่านการสังเกต การเลียนแบบ การเล่าเรื่อง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในครัวเรือน พ่อแม่ พี่น้อง และสมาชิกในครอบครัวมีบทบาทสำคัญในฐานะนักการศึกษาอิสระ ถ่ายทอดแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม ประเพณี และบรรทัดฐานทางสังคมแก่คนรุ่นใหม่ การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมของครอบครัวส่งเสริมการเข้าสังคม การพัฒนาอารมณ์ และการได้มาซึ่งทักษะชีวิตเชิงปฏิบัติที่จำเป็นสำหรับการนำทางความซับซ้อนของชีวิตประจำวัน (Rogoff, 1990; Vygotsky, 1978)

2.2 การใช้ชุมชนเป็นฐาน: การใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นการให้โอกาสที่หลากหลายสำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ครอบคลุมละแวกใกล้เคียง สโมสร สถาบันศาสนา และองค์กรทางสังคม (Lave & Wenger, 1991) ภายในชุมชน บุคคลมีส่วนร่วมในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน การเป็นอาสาสมัคร และการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมของชุมชนมักฝังอยู่ในแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม ประเพณี และความสนใจที่มีร่วมกัน ซึ่งอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และทรัพยากรระหว่างสมาชิกในชุมชน การเรียนรู้โดยชุมชนส่งเสริมการทำงานร่วมกันทางสังคม การมีส่วนร่วมของพลเมือง และการแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งมีผลช่วยในการพัฒนาทุนทางสังคมและความยืดหยุ่นของชุมชน (Putnam, 2000; Wenger, 1998)

2.3 การเรียนรู้ในสถานที่ทำงาน: การเรียนรู้ในสถานที่ทำงานเป็นบริบทที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งพนักงานได้รับความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในอาชีพ (Eraut, 2004) การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในที่ทำงานเกิดขึ้นผ่านประสบการณ์ในที่ทำงาน การให้คำปรึกษาด้านความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนร่วมงาน พนักงานเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ และการสังเกตจากเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์มากขึ้น การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการช่วย

เสริมโปรแกรมการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการโดยจัดการกับความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับงานโดยเฉพาะ ส่งเสริมนวัตกรรม และส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (Billett, 2001; Marsick & Watkins, 1990)

2.4 พื้นที่ดิจิทัลและออนไลน์: พื้นที่ดิจิทัลและออนไลน์กลายเป็นบริบทที่สำคัญมากขึ้นสำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยให้การเข้าถึงข้อมูล ทรัพยากร และเครือข่ายโซเชียลจำนวนมาก (Ito et al., 2009) การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในพื้นที่ดิจิทัลเกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมในชุมชนออนไลน์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย และแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิด บุคคลมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่น การแสวงหาข้อมูล การสร้างเนื้อหา และการแก้ปัญหาร่วมกัน โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเชื่อมต่อ สื่อสาร และแบ่งปันความรู้กับผู้อื่น (Ito et al., 2009; Siemens, 2004) พื้นที่ดิจิทัลและออนไลน์เสนอโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการซึ่งก้าวข้ามอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการทำงานร่วมกันระดับโลกในยุคโลกาภิวัตน์ (Livingstone & Sefton-Green, 2016; Siemens, 2004)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Factors Influencing Informal Learning)

3.1 แรงจูงใจและความสนใจ: แรงจูงใจและความสนใจมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพฤติกรรมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Deci & Ryan, 1985) บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเมื่อได้รับแรงจูงใจจากความสนใจอย่างแท้จริงในเนื้อหาหรือความปรารถนาที่จะบรรลุเป้าหมายส่วนตัว (Deci & Ryan, 1985) ความอยากรู้อยากเห็น ความหลงใหล และความเพลิดเพลินเป็นปัจจัยสร้างแรงบันดาลใจที่สำคัญที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมและความผูกพันในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ในทางกลับกัน การขาดแรงจูงใจหรือการรับรู้ถึงความเกี่ยวข้องอาจเป็นอุปสรรคต่อความตั้งใจของบุคคลในการทุ่มเวลาและความพยายามในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ (Hidi & Renninger, 2006)

3.2 พลวัตทางสังคมและอิทธิพลจากเพื่อน: พลวัตทางสังคมและอิทธิพลจากเพื่อนมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการของบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ (Bandura, 1977) การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมักเกิดขึ้นภายในเครือข่ายทางสังคมและชุมชน ซึ่งบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง สมาชิกในครอบครัว และพี่เลี้ยง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้โอกาสในการแบ่งปันความรู้ การทำงานร่วมกัน และการตอบรับซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรมของบุคคลต่อการเรียนรู้ (Bandura, 1977) การสนับสนุนและการให้กำลังใจจากเพื่อนสามารถเพิ่มแรงจูงใจ ความมั่นใจในตนเอง และผลลัพธ์การเรียนรู้ ในขณะที่การเปรียบเทียบทางสังคมและการแข่งขันอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Deci & Ryan, 1985)

3.3 บรรทัดฐานและแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรม: บรรทัดฐานและแนวปฏิบัติทางวัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อธรรมชาติและบริบทของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Rogoff, 1990) คุณค่า ความเชื่อ และ

ประเพณีทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคลต่อการเรียนรู้ โดยกำหนดว่าความรู้และทักษะใดที่ถือว่ามีความสำคัญและคุณค่าที่จะดำเนินการภายในบริบททางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ (Rogoff, 1990) กิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมักฝังอยู่ในการปฏิบัติทางวัฒนธรรม พิธีกรรม และกิจวัตรประจำวัน ซึ่งสะท้อนและสืบทอดความรู้และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Rogoff, 1990) ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประสบการณ์หลากหลายวัฒนธรรมช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ส่งเสริมความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม ความเห็นอกเห็นใจ และความซาบซึ้งในมุมมองที่หลากหลาย (Gay, 2010)

3.4 การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาส: การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสามารถของแต่ละบุคคลในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Livingstone, 2001) ทรัพยากรต่างๆ เช่น หนังสือ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์ชุมชนเป็นช่องทางสำหรับการสำรวจ การแสวงหาข้อมูล และการพัฒนาทักษะ (Livingstone, 2001) ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น รายได้ การศึกษา และที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ อาจส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสการเรียนรู้ของบุคคล ซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในประสบการณ์และผลลัพธ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Livingstone, 2001) ความพยายามในการเพิ่มการเข้าถึงและความเสมอภาคในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการสามารถขยายการมีส่วนร่วม เพิ่มขีดความสามารถของแต่ละบุคคล และส่งเสริมการรวมทางสังคม (Livingstone & Sefton-Green, 2016)

4. วิธีการและแนวทางการศึกษาการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Methods and Approaches for Studying Informal Learning)

4.1 วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (เช่น ชาติพันธุ์วรรณา กรณีศึกษา): วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพนำเสนอข้อมูลเชิงลึกที่ซับซ้อนเกี่ยวกับความซับซ้อนของกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ โดยรวบรวมประสบการณ์ มุมมอง และพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ (Merriam, 2009) กลุ่มชาติพันธุ์วิทยาเกี่ยวข้องกับการทำงานภาคสนามและการสังเกตผู้เข้าร่วมเพื่อทำความเข้าใจปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การปฏิบัติทางวัฒนธรรม และการสร้างความหมายภายในบริบทเฉพาะ (LeCompte & Schensul, 1999) กรณีศึกษาให้การตรวจสอบเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ส่วนบุคคลหรือกลุ่ม ช่วยให้นักวิจัยสำรวจความแตกต่างและพลวัตของการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในสถานการณ์ในชีวิตจริง (Yin, 2018) วิธีการเชิงคุณภาพช่วยให้นักวิจัยค้นพบแก่นเรื่อง รูปแบบ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจตามบริบทของปรากฏการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Merriam, 2009)

4.2 วิธีการเชิงปริมาณ (เช่น การสำรวจ การศึกษาเชิงสังเกต): วิธีการเชิงปริมาณนำเสนอวิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อตรวจสอบความชุก รูปแบบ และความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ (Creswell, 2014) แบบสำรวจเกี่ยวข้องกับการจัดการแบบสอบถามที่มีโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ แรงจูงใจ และผลลัพธ์การรับรู้ของแต่ละบุคคล (Dillman, Smyth และ Christian, 2014) การศึกษาเชิงสังเกตเกี่ยวข้องกับการสังเกตพฤติกรรม

และปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลอย่างเป็นระบบในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเพื่อบันทึกกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Creswell, 2014) วิธีการเชิงปริมาณช่วยให้สามารถสรุปผลการค้นพบต่อประชากรจำนวนมากขึ้น และอำนวยความสะดวกในการวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อระบุความสัมพันธ์และแนวโน้มในปรากฏการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Creswell, 2014)

4.3 วิธีการแบบผสมผสาน: วิธีการแบบผสมผสานวิธีการเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปรากฏการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Creswell & Plano Clark, 2018) ด้วยการบูรณาการแหล่งข้อมูลและเทคนิคการวิจัยที่หลากหลาย นักวิจัยสามารถวิเคราะห์สิ่งที่ค้นพบ ตรวจสอบความถูกต้องของการตีความ และได้รับความเข้าใจที่เหมาะสมยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Creswell & Plano Clark, 2018) การออกแบบวิธีผสมอาจเกี่ยวข้องกับการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับหรือพร้อมกัน ทำให้เกิดแรงเสริม การขยาย และการบรรจบกันของการค้นพบจากมุมมองของระเบียบวิธีที่แตกต่างกัน (Creswell & Plano Clark, 2018)

4.4 ความท้าทายและข้อควรพิจารณาในการศึกษาการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ: การศึกษาการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการก่อให้เกิดความท้าทายและข้อควรพิจารณาต่างๆ สำหรับนักวิจัย รวมถึงการเข้าถึงผู้เข้าร่วมและสภาพแวดล้อม การพิจารณาด้านจริยธรรม และความเข้มงวดด้านระเบียบวิธี (Merriam, 2009) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมักจะเป็นแบบไดนามิก คาดเดาไม่ได้ และควบคุมได้ยาก ทำให้นักวิจัยต้องปรับวิธีการและแนวทางให้เข้ากับบริบท (Merriam, 2009) การรักษาความลับ การรับทราบและยินยอม และการคุ้มครองสิทธิของผู้เข้าร่วมเป็นสิ่งสำคัญเมื่อศึกษาการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ (Merriam, 2009) ความเข้มงวดของระเบียบวิธีเกี่ยวข้องกับการรักษาความโปร่งใส การสะท้อนกลับ และความน่าเชื่อถือตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของการค้นพบ (Lincoln & Guba, 1985)

5. ผลกระทบต่อการปฏิบัติและนโยบาย (Implications for Practice and Policy)

5.1 การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ: ผู้ปฏิบัติงานและผู้กำหนดนโยบายสามารถเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการโดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนซึ่งส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น การสำรวจ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Sefton-Green, 2018) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการจัดให้มีการเข้าถึงทรัพยากรที่หลากหลาย เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ และศูนย์ชุมชน ซึ่งบุคคลสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Livingstone, 2001) การส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันความรู้ภายในชุมชนและเครือข่ายทางสังคมยังช่วยเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการได้ (Wenger, 1998) นอกจากนี้ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์สามารถขยายการเข้าถึงโอกาสในการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Ito et al., 2009)

5.2 สนับสนุนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทต่างๆ: ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในบริบทที่หลากหลาย ผู้ปฏิบัติงานและผู้กำหนดนโยบายสามารถสนับสนุนความคิดริเริ่ม

การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน และสภาพแวดล้อมดิจิทัล (Marsick & Watkins, 1990) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมและทรัพยากรที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และความรู้ด้านดิจิทัล (Livingstone & Sefton-Green, 2016) การให้โอกาสการฝึกอบรมและการพัฒนาวิชาชีพแก่นักการศึกษาให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการอำนวยความสะดวกในประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ (Billett, 2001) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบสามารถส่งเสริมความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มเติมได้ (Sefton-Green, 2018)

5.3 การบูรณาการการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการเข้ากับการศึกษาในระบบ: การบูรณาการการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการเข้ากับการศึกษาในระบบสามารถเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งกับเนื้อหาทางวิชาการ (Livingstone & Sefton-Green, 2016) นักการศึกษาสามารถรวมตัวอย่างในชีวิตจริง กิจกรรมภาคปฏิบัติ และโครงการที่เน้นชุมชนไว้ในหลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้อย่างเป็นทางการกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน (Lave & Wenger, 1991) การส่งเสริมการไตร่ตรองและอภิปรายสามารถช่วยให้นักเรียนจดจำและถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการได้ ส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (Dewey, 1938) การให้โอกาสในการเรียนรู้จากประสบการณ์ การฝึกงาน และการเรียนรู้ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างการศึกษารูปแบบทางการและการประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริงได้ (Dewey, 1938)

5.4 นัยของนโยบายสำหรับการรับรู้และคุณค่าของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ: ผู้กำหนดนโยบายสามารถมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และให้ความสำคัญกับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการโดยการบูรณาการเข้ากับนโยบายการศึกษา แนวทางปฏิบัติในการประเมิน และระบบการรับรอง (Livingstone & Sefton-Green, 2016) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการพัฒนากรอบในการประเมินและรับรองประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เช่น การรับรู้การเรียนรู้ล่วงหน้า (RPL) และป้ายดิจิทัล (Van Rooij, Zirkle และ Li, 2017) การให้สิ่งจูงใจและการยอมรับแก่นักการศึกษาและสถาบันที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการสามารถส่งเสริมการบูรณาการเข้ากับระบบการศึกษารูปแบบทางการได้ (Livingstone & Sefton-Green, 2016) นอกจากนี้ การสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการอย่างเท่าเทียมกันสามารถจัดการกับความแตกต่างในผลลัพธ์ทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Livingstone & Sefton-Green, 2016)

สรุปผล

การศึกษานี้ได้เน้นย้ำถึงธรรมชาติของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการที่มีหลายแง่มุม โดยเน้นความสำคัญในชีวิตประจำวันในบริบทต่างๆ การค้นพบที่สำคัญเผยให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมีลักษณะเฉพาะคือความยืดหยุ่น ความเกี่ยวข้องส่วนบุคคล ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการบูรณาการเข้ากับ

กิจกรรมในชีวิตประจำวัน มันเกิดขึ้นภายในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน และสภาพแวดล้อมดิจิทัล โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ เช่น แรงจูงใจ พลวัตทางสังคม บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม และการเข้าถึงทรัพยากร

การเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเสริมสร้างการพัฒนาส่วนบุคคลและวิชาชีพของบุคคล การเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการมอบโอกาสอันมีค่าในการได้รับทักษะการปฏิบัติ การขยายความรู้ และส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม นอกจากนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองการคิดเชิงวิพากษ์ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นความสามารถที่จำเป็นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

สำหรับการวิจัยต่อไป ควรสำรวจพลวัตของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการต่อไป รวมถึงกระบวนการผลลัพธ์ และผลกระทบต่อบุคคลและสังคม นอกจากนี้ มีความจำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์และการแทรกแซงที่มีประสิทธิภาพสำหรับการเรียนรู้และสนับสนุนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการในสภาพแวดล้อมการศึกษาอย่างเป็นทางการ สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และพื้นที่ดิจิทัล ด้วยการเชื่อมต่อว่างระหว่างการเรียนรู้อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เราสามารถสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้แบบครอบคลุมที่ช่วยให้บุคคลเจริญเติบโตในโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกัน

แนวทางปฏิบัติ นักการศึกษา ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ปฏิบัติงานควรร่วมมือกันออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่บูรณาการแนวทางการเรียนรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน ด้วยการตระหนักและเห็นคุณค่าของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เราสามารถปลดปล่อยศักยภาพสูงสุดของบุคคลและชุมชนในการปรับตัว สร้างสรรค์ และเจริญรุ่งเรืองในศตวรรษที่ 21

ดังนั้นการยอมรับและการสนับสนุนการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างสังคมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น ครอบคลุม และยั่งยืน ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถสำรวจความซับซ้อนของโลกสมัยใหม่ และมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงบวก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 การแก้ไขช่องว่างในความเข้าใจและวิธีการ: จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแก้ไขช่องว่างในความเข้าใจและวิธีการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการศึกษาเชิงประจักษ์อย่างเข้มงวดเพื่อสำรวจกลไก ผลลัพธ์ และปัจจัยทางบริบทที่หล่อหลอมประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ การออกแบบการวิจัยระยะยาวสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการต่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ นักวิจัยควรมุ่งมั่นที่จะรวมเสียงและ

มุมมองที่หลากหลาย รวมถึงประชากรชายขอบและด้อยโอกาส เพื่อให้เกิดความครอบคลุมและความเสมอภาคในการวิจัยการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ

1.2 ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นสำหรับเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดิจิทัล: เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดิจิทัลมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงในการกำหนดแนวทางปฏิบัติและประสบการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ การวิจัยในอนาคตควรสำรวจผลกระทบของเทคโนโลยีเกิดใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ ความเป็นจริงเสมือน และความเป็นจริงเสริม สำหรับการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบว่าแพลตฟอร์มและเครื่องมือดิจิทัลสามารถอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการแบ่งปันความรู้ในบริบทการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการได้อย่างไร นอกจากนี้ นักวิจัยควรตรวจสอบผลกระทบทางจริยธรรม สังคม และวัฒนธรรมของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการที่ใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง เช่น ความกังวลเรื่องความเป็นส่วนตัว ความไม่เท่าเทียมกันทางดิจิทัล และอคติของอัลกอริทึม ด้วยการสำรวจศักยภาพของเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ นักวิจัยสามารถแจ้งการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบครอบคลุมและเพิ่มขีดความสามารถสำหรับผู้เรียนที่หลากหลาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตควรติดตามแนวโน้มที่เกิดขึ้นในการวิจัยการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สิ่งนี้รวมถึงการสำรวจว่าการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการจะปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมดิจิทัลใหม่ ๆ ได้อย่างไร เช่น แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย ชุมชนออนไลน์ และแอปพลิเคชันบนมือถือ นอกจากนี้ นักวิจัยควรตรวจสอบหัวข้อที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในเศรษฐกิจขนาดใหญ่ การเรียนรู้ตลอดชีวิตในประชากรสูงวัย และบทบาทของการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการในการส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้การวิจัยการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการเสนอโอกาสมากมายสำหรับการทำงานร่วมกันแบบสหวิทยาการ โดยใช้ข้อมูลเชิงลึกจากสาขาต่างๆ เช่น การศึกษา จิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา การศึกษาการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ความพยายามในการทำงานร่วมกันสามารถทำให้ความเข้าใจของเราลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปรากฏการณ์การเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการโดยการบูรณาการมุมมอง วิธีการ และกรอบทางทฤษฎีที่หลากหลาย การทำงานร่วมกันนี้สามารถสำรวจประเด็นที่ซับซ้อน เช่น มิติทางวัฒนธรรมของการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการ จุดตัดกันของบริบทการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการและเส้นทางทางการ และการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- Bandura, A. (1977). **Social learning theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Billett, S. (2001). **Learning in the workplace: Strategies for effective practice**. Allen & Unwin.
- Creswell, J. W. (2014). **Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches**. Sage publications.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). **Designing and conducting mixed methods research**. Sage publications.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). **Intrinsic motivation and self-determination in human behavior**. Plenum Press.
- Dewey, J. (1916). **Democracy and education: An introduction to the philosophy of education**. The Macmillan Company.
- Dewey, J. (1938). **Experience and education**. Kappa Delta Pi.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). **Internet, phone, mail, and mixed-mode surveys: The tailored design method**. John Wiley & Sons.
- Eraut, M. (2004). Informal learning in the workplace. **Studies in Continuing Education**, 26(2), 247-273.
- Fenwick, T., & Nerland, M. (2014). **Reconceptualising professional learning: Sociomaterial knowledges, practices, and responsibilities**. London: Routledge.
- Gay, G. (2010). **Culturally responsive teaching: Theory, research, and practice (2nd ed.)**. Teachers College Press.
- Grendler, P. F. (1989). The Renaissance concept of education. **Journal of the History of Ideas**, 50(3), 399-416.
- Hidi, S., & Renninger, K. A. (2006). The four-phase model of interest development. **Educational Psychologist**, 41(2), 111-127.
- Ito, M., Baumer, S., Bittanti, M., boyd, d., Cody, R., Herr-Stephenson, B., ... & Tripp, L. (2009). **Hanging out, messing around, and geeking out: Kids living and learning with new media**. MIT Press.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). **Situated learning: Legitimate peripheral participation**. Cambridge University Press.

- LeCompte, M. D., & Schensul, J. J. (1999). **Designing & conducting ethnographic research**. Rowman Altamira.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Sage.
- Livingstone, D. W. (2001). **Adults' informal learning: Definitions, findings, gaps, and future research**. NALL Working Paper Series, #22. Retrieved from https://www.oise.utoronto.ca/depts/sese/csew/nall/res/22adults_informal_learning.pdf
- Livingstone, S., & Sefton-Green, J. (Eds.). (2016). **The Routledge companion to media and digital literacy**. Routledge.
- Marsick, V. J., & Watkins, K. E. (1990). Informal and incidental learning. **New Directions for Adult and Continuing Education**, 1990(47), 25-34.
- Merriam, S. B. (2009). **Qualitative research: A guide to design and implementation**. Jossey-Bass.
- Putnam, R. D. (2000). **Bowling alone: The collapse and revival of American community**. Simon and Schuster.
- Rogoff, B. (1990). **Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context**. Oxford University Press.
- Sefton-Green, J. (2018). Learning idleness: Towards a new pedagogy. **Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education**, 39(1), 125-137.
- Siemens, G. (2004). Connectivism: A learning theory for the digital age. **International Journal of Instructional Technology and Distance Learning**, 2(1), 3-10.
- Smith, M. K. (2008). **Informal learning**. In M. A. Peters (Ed.), **Encyclopedia of educational philosophy and theory** (pp. 493-495). Springer.
- Van Rooij, S. W., Zirkle, K., & Li, Y. (2017). Digital badges for lifelong learning: What are the implications for educational systems. **Education Policy Analysis Archives**, 25, 30.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological processes**. Harvard University Press.
- Wenger, E. (1998). **Communities of practice: Learning, meaning, and identity**. Cambridge University Press.
- Yin, R. K. (2018). **Case study research and applications: Design and methods**. Sage publications.

